Hva skal vi gjøre etter kullet? – Sluttrapport

Ungt entreprenørskap (UE) Arktis har i samarbeid med Miljøvernfondet Svalbard gjennomført prosjektet «Hva skal vi gjøre etter kullet?» i skoleåret 2022/2023. Prosjektet har dessverre blitt utsatt en rekke ganger, em til slutt gav seg pandemien slik at vi endelig fikk gjennomføre dette viktige prosjektet slik det var tenkt.

UE Arktis er en ideell organisasjon som i samspill med utdanningssystemet, arbeids- og næringslivet, og andre fagaktører jobber for å utvikle barn og unges kreativitet, skaperglede og tro på seg selv. Vi skal være en brobygger mellom utdanning og næringsliv. Vår visjon er at vi skal inspirere unge til å tenke nytt og skape bærekraftige verdier for samfunnet.

I prosjektet «Hva skal vi gjøre etter kullet?» har vi fokusert på utfordringene som klimaendringene skaper generelt, og på Svalbard særskilt.

Alle skoleelever i grunnskolen og på VGS i Longyearbyen har fått jobbe med ulike problemstillinger knyttet til bærekraft som er spesifikke for Svalbardsamfunnet, og næringslivet der.

Målet var at elevene skulle sitte igjen med kunnskap om hvordan klimaendringene i Arktis påvirker demmes lokalmiljø, og effekten det har globalt. Dem skal ha fått økt faglig kunnskap om bærekraft og motivasjon til å starte endringsprosesser. Se mulighetene å har verktøy til å gjøre noe med dem!

Prosjektet har pågått i over en periode på 4 måneder, hvor skolen har vært påkoblet i 2 av disse.

Som faglige samarbeidsaktører har vi brukt Norsk Polarinstitutt, FN-sambandet og lokalt næringsliv i form av KSAT, Telenor Svalbard, LNS Spitsbergen, Hurtigruten Svalbard, Longyearbyen Miljøstasjon og Store Norske AS.

Det lokale næringslivet har vært påkoblet VGS-elevene som har fått reelle bærekraftsrelaterte problemstillinger som næringslivet sliter med. Norsk polarinstitutt og FN-sambandet har vært påkoblet barne- og ungdomskolen som faglig ressurs.

Hele prosjektet ble rundet av med en hel uke av aktivitet i regi av oss i UE Arktis. I uke 4 samlet vi alle elevene på hvert trinn for ulike former av aktiviteter og arrangement. Uken ble avsluttet med en åpen messe på UNIS. Hvor nesten 300 elever deltok. Har ble Svalbardsamfunnet invitert, en jury fra næringslivet og norsk polarinstitutt kåret vinnere på de løsningene som elevene på henholdsvis mellomtrinnet, ungdomskolen og VGS presenterte.

Modeller og prototyper fra små- og mellomtrinnet, bærekraftige elevbedrifter på ungdomstrinnet.

Småtrinnet og mellomtrinnet:
Småtrinnet og mellomtrinnet har gjennomført pedagogisk entreprenørskap som metode gjennom vårt program smart. Det har blitt tilpasset trinn og tema. **SMART** inspirerer lysten til å oppdage, tenke fritt og kreativt. Gjennom en prosess skal elevene avdekke behov, utvikle ideer og realisere løsninger andre kan nyttiggjøre seg.

Temaene som har vært tatt tak i er:
"På tynn is og hverdagsproblemer på Svalbard"
"Avfallshåndtering og marin forsøpling"

Småtrinnet fikk stille ut sine modeller slik at alle som kom fra lokalsamfunnet kunne komme å se på løsningene.

I forkant av prosjektet fikk mellomtrinnet dra på bedriftsbesøk til den nye miljøstasjonen i Longyearbyen for å se hvordan avfall blir håndtert og sortert. Mandag fikk også mellomtrinnet besøk av Polarinstituttet for å få høre problematikken omkring marin forsøpling på Svalbard.

Med dette som utgangspunkt var mellomtrinnet klar for å ta tak i problemer som handlet om temaet. Det var veldig mange ulike spennende løsninger som dukket opp. Blant annet var det mange som tok tak i utfordringen omkring pant og sortering. Dette er et spesielt behov på Svalbard siden mye på transporteres til fastlandet. På torsdag ble det holdt en finale på skolen. Elevene måtte vente til dagen etter for å få vite vinnerne fra prosjektet som ble kåret på messa på UNIS.

Ungdomstrinnet
Overordnet tema: "Et bærekraftig Svalbard"

16 elevbedrifter tok tak i bærekraft og hvordan man kan få en sterkere og bærekraftig Svalbard. Det var utrolig stor variasjon og problemstillinger elevbedriftene tok tak i. Ungdomstrinnet ble satt i gang 2 måneder før selve prosjektuken. Slik at dem fikk gå i dybden på tematikken og sine elevbedrifter.

På messa stod alle på stand hvor det ble solgt ut alt. Det var alt fra smykker med egenhogget kull fra aktiv gruve, bærekraftige energibar for turgåere på Svalbard, bedrifter som tok tak i matsvinnperspektivet og bedrifter som fokuserte på å spre budskapet om bærekraft til ulike målgrupper. Likevel ble det kåret tre vinnere av jury fra lokalt næringsliv.

Disse ble topp tre og begrunnelse fra jury:

1. Salty Salt.
Salty Salt produserer salt ved å koke havvann fra Longyearbyen. Saltet selges i godt designet emballasje, og markedsføres som sunt, kortreist og naturlig fra Barentshavet. Juryen har tro på forretningsidéen. Produksjon og lagring er enkel og billig, og produktet er en vare som både forbrukere og restauranter alltid vil etterspørre. Juryen har spesielt tro på den miljømessige bærekraften i prosjektet. At overskudd går til Ocean Clean Up er positivt, men viktigere er produksjonen. Produksjonen krever ingen innsatsfaktorer som ikke allerede er i Longyearbyen. På den måten viser Salty Salt at Longyearbyen kunne vært selvforsynt med en vare som i dag fraktes opp på fossilt vis. Denne tankegangen er til inspirasjon for den som drømmer om det grønne utstillingsvinduet Svalbard.

2. Re-Toys.
Re-Toys tar imot ødelagte leker, reparerer og fikser dem, og selger dem videre til overkommelige priser. Logoen er kul, og slagordet – «A toy is forever» – er tankevekkende. Idéen ansees som gjennomførbar og fremtidsrettet. Juryen legger vekt på at bedriften også tar hensyn til sosial bærekraft, ved å adressere ulikhet, og rette seg mot unge og familier. Når det gjelder miljømessig bærekraft stiller bedriften meget sterkt. Gründerne poengterer at norsk import av barneleker er doblet siden 1990, og svarer direkte på denne utfordringen. Re-Toys viser fram det enorme potensialet som finnes for sirkulærøkonomi og ombruk i Longyearbyen.

3. Klatreglede EB.
Klatreglede EB lager arrangementer med klatring, stafett, og miljørelaterte spill for barn på SFO. Slagordet er «Klatreglede er ekte glede». Klatrekveldene er rimelige og arrangeres på forespørsel etter en forretningsplan. Juryen legger vekt på at Klatreglede tar tak i det samfunnsproblemet som folkehelse er. I tillegg er prosjektets fokus på lokalsamfunn og unge viktig. Når det gjelder miljømessig bærekraft, sprer prosjektet miljøengasjement gjennom spill og lek, og det å unngå å produsere fysiske produkter er miljøvennlig. Det å glede seg over samvær og aktivitet med venner i mørketida, er både sosialt og miljømessig bærekraftig.

Videregående skole:

Elevene på VGS ble delt opp i 6 ulike grupper som gikk gjennom programmet Innovasjon Camp. Programmet begynte 2 uker før selve prosjektuken, hvor elevene fikk besøke de 6 bedriftene som var med.
Her fikk dem høre hvordan bedriftene jobber med bærekraft og hvilke utfordringer dem møter i demmes bransje knyttet opp til det. Besøkene ble også avsluttet med at hver gruppe fikk en bærekraftproblemstilling dem skulle jobbe med på selve Innovasjons Campen.

Bedriftene som leverte problemstillinger var Store Norske AS, Hurtigruten Svalbard, Telenor Svalbard, Longyearbyen Miljøstasjon, LNS Spitsbergen og KSAT.

I selve uken så arrangerte vi en Innovasjons Camp på Huset hvor elevene ble trent i kreativitet for å så jobbe frem løsningen på sine respektive problemstillinger. Har koblet vi

også på bedriftene etter dag, for at dem kunne gi tilbakemeldinger på hva elevene kommet opp med så langt.

Elevene fikk to dager på seg til å lage en presentasjon, en visualisering og stand med sin løsning. Dem deltok på messen med både stand og presentasjon i auditoriet.

Gruppen som vant hele Innovasjons Campen var gruppen som jobbet med problemstillingen fra Longyearbyen Miljøstasjon.

Problemstilling: Hvordan kan vi øke innbyggernes kompetanse og sikre at sortering og innlevering av avfall i Longyearbyen blir bedre? Det kan være et produkt/tjeneste/kampanje, husk de tingene som har vært prøvd *allerede og de spesielle omstendighetene rørende innbyggerne i Longyearbyen. «*

Messen

Fredagen i uke 4 så gjennomførte vi messen på UNIS hvor vi tok i bruk hele kantina, auditoriet og gangen opp mot kantina.
Her ble Småtrinnets modeller stilt ut. Mellomtrinnet hadde stand med sine modeller. Elevbedriftene fra ungdomskolen hadde stand og her ble det også kåret vinnere. VGS-elevene gjennomførte scenepresentasjoner, hadde stand hvor dem presenterte sine løsninger.
Juryen fra næringslivet og norsk polarinstitutt kåret vinnere på VGS.

Tilbakemeldinger og evaluering

Vi har fått veldig gode tilbakemeldinger fra både elever og lærere. På spesielt mellomtrinnet ble det en litt trå start, men så kom det på skinner. Mye av tilbakemeldingene går også at elevene har tatt til seg kunnskap på en ny måte som skapte engasjement for tematikken.

Tilbakemeldingene fra næringslivet har også vært svært positive. Dette fordi de unge ikke har de samt skygglappene som voksne kan ha. Samt at alle elever dykket ned i tematikken med stort pågangsmot.

Prosjektet har også fått stor medial synlighet. Både i Svalbardposten og på NRK.

Vadsø den 31.3.2023
Robert Lundgren

Nestleder
Ungt Entreprenørskap Arktis